

לעשות אותו. ע"כ. נראה שהיה כתוב בספרו נעשה השי"ן בקמץ, ולכן פירש שהוא לשון עבר וצריך להוסיף וי"ו וטעמו אשר היה ונעשה. ולפלא שהוא עצמו בפרשת בראשית (א' כ"ו) כתב וז"ל: נעשה אדם, יש אומרים כי מלת נעשה שם התואר מבנין נפעל כמו ואשר היה נעשה ליום אחד (נחמיה ה' י"ח) וכו'. וזה הפירוש חסר לב, כי היה ראוי להיות כן ויאמר אלהים יהי נעשה אדם וכו'. ע"ש. ומלשוננו נראה ברור שגורס כאן נעשה השי"ן בסגול כגירסתנו, והוא בינוני מבנין נפעל (וקורא לו שם התואר). וא"כ למה כתב שהוא לשון עבר וחסר וי"ו והטעם ונעשה. וצ"ע.

ו' ב' לכה ונועדה יחדו בכפרים. הפ"א בחיריק, והוא שם מקום כפירש"י. ואע"פ שהוא בלשון רבים מצינו כמוהו רפידים, חצרות, אילים, ובני יעקן. וכן עד בחורים (ש"ב ג' ט"ז). אבל הראב"ע כתב וז"ל: בכפרים, באחד מהם, וכן ויקבר בערי גלעד (שופטים י"ב ז'). ע"כ. נראה שהיה כתוב בספרו בכפרים בקמץ, ולכן פירש באחד הכפרים. והוא פלא. ושורר במנחת שי שבמלה זו יש חילוף בין מערבאי למדינחאי ולא נתברר מהו החילוף. ע"ש. ואולי חד מינייהו גרס הפ"א בקמץ כגירסת הראב"ע. וסיוע לזה מדכתיב בכפרים הבי"ת בפתח לתשלום ה' הידיעה. ואם זה שם מקום הול"ל הבי"ת בחיריק כמו ויחנו ברפידים (שמות י"ז א'). ואם יש בספריות פירוש הראב"ע לנחמיה כ"י יש לבדוק שם, כי זה פלא למצוא בדבריו שלשה שינויים תוך פסוקים מספר. וצ"ע.

ו' י"ז הולכות על טוביה. פירש"י אל טוביה, ישראל רשע היה. ע"כ. והעיר שם המגיה וז"ל: עיין במסכת קידושין (דף ע' ע"א) שמבואר שם שהיה עכו"ם וצ"ע. מיוש"ה. ע"כ. ולא ידענא מנו יוש"ה, ואולי הוא ספר "יסוד ושורש העבודה". ואמ"א. ולקושייתו י"ל דהגמ' בקידושין ס"ד שהוא טוביה העבד העמוני (דלעיל ב' יו"ד) וילפינן מהכא שעלו עמהם ממזרים, אבל למסקנא למדנו זה מפסוק אחר. וא"כ ס"ל לרש"י לפי פשוטו שאין זה טוביה העבד העמוני, שלא יתחתנו בו שרי יהודה הנכבדים, אלא טוביה אחר היה והוא ישראל. ודו"ק.

ז' ט"ז בני בְּבִי. גירסתנו בגמרא רב בְּבִי הבי"ת השניה בחיריק, ואין זה כמו בבי שבמקרא. וראיה לזה שמצינו שם זכאי ושמאי בתנ"ך בלי אל"ף (לעיל פסוק י"ד בני זָפִי, ובדה"א ב' כ"ח ויהיו בני אונם שְׁמִי וידע) ובגמרא תמיד באו באל"ף. ואילו רב ביבי לא נמצא מעולם בגמרא ביבאי. וכן ראיתי בספר יוחסין מאמר ב' (דף מ"ה סע"ב) שבערוך נקוד בְּבִי בצירי וחיריק וכך נקוד בפיר"ח ז"ל בפרק אמר להם הממונה. ע"ש. ודו"ק.